

Wijziging van het Kiesbesluit, houdende vaststelling van nadere regels over de programmatuur die bij verkiezingen wordt gebruikt ten behoeve van de vaststelling van de verkiezingsuitslag

Op de voordracht van Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, van [datum], nr. ...;

Gelet op de artikelen Ea 2, Ea 3, Ea 4, Ea 5, Ea 6, Ea 9 en Ea 11 van de Kieswet;

De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies van [datum], nr. ...);

Gezien het nader rapport van Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van [datum], nr. ...;

Hebben goedgevonden en verstaan:

ARTIKEL I

Het Kiesbesluit wordt als volgt gewijzigd:

A

Na hoofdstuk E wordt een nieuw hoofdstuk ingevoegd, luidende:

Hoofdstuk Ea Digitale ondersteuning in het verkiezingsproces

Artikel Ea 1 *(definitiebepaling)*

In dit hoofdstuk en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder *decentrale uitslagprogrammatuur*: uitslagprogrammatuur die onafhankelijk van de centrale voorzieningen en maatregelen als bedoeld in artikel Ea 3 functioneert.

Artikel Ea 2 *(de werking, het ontwerp, de betrouwbaarheid en de beveiliging van de uitslagprogrammatuur)*

1. De uitslagprogrammatuur voldoet aan de volgende functionaliteitsvereisten en kwaliteitsvereisten:
  - a. de uitslagprogrammatuur is te gebruiken bij te onderscheiden soorten verkiezingen,
  - b. de uitslagprogrammatuur, waaronder de broncode, is gestructureerd opgebouwd, zodanig dat modulaire aanpassingen mogelijk zijn, en
  - c. de uitslagprogrammatuur ondersteunt voor de vermelding van de aanduidingen van de politieke groeperingen en de namen van de kandidaten in ieder geval de diakritische tekens van de tekenset die op grond van artikel 3, eerste lid, van het Besluit basisregistratie personen voor de basisregistratie personen is vastgesteld.
2. De uitslagprogrammatuur voldoet aan de volgende transparantievereisten:
  - a. voor verkiezingsgegevens zoals kandidatenlijsten, stembureaugegevens en resultaatgegevens die bij de uitslagprogrammatuur wordt toegepast wordt de EML_NL standaard toegepast,
  - b. de standaardprogrammatuur waarvan gebruik wordt gemaakt is vrij verkrijgbaar,
  - c. het intellectueel eigendom van de maatwerkprogrammatuur berust bij de Kiesraad,
  - d. de uitslagprogrammatuur is geschreven in een programmeertaal, waarvoor een door een actieve gemeenschap onderhouden open source compiler, onderscheidenlijk interpreter beschikbaar is, en
  - e. de functies die in de uitslagprogrammatuur voorzien in het optellen van stemtotalen en het bepalen van de zetelverdeling zijn als zodanig herkenbaar en kunnen zelfstandig getest worden.
3. Bij het inlezen van verkiezingsgegevens in de uitslagprogrammatuur wordt de authenticiteit van de gegevens vastgesteld, bij voorkeur door middel van een gekwalificeerde elektronische handtekening.

Artikel Ea 3 *(de inrichting, de werking, de betrouwbaarheid en de beveiliging van de centrale voorzieningen en eisen met betrekking tot de centrale maatregelen)*

1. De centrale voorzieningen, bedoeld in artikel Ea 2, derde lid, van de Kieswet, bestaan uit:
  - a. de centrale server waar de uitslagprogrammatuur op gehost wordt, en
  - b. een virtuele desktopomgeving waarin gebruikers kunnen inloggen ten behoeve van het gebruik van de uitslagprogrammatuur.
2. De centrale voorzieningen voldoen aan de volgende vereisten:
  - a. de server waarop de uitslagprogrammatuur wordt gehost bevindt zich in Nederland,
  - b. het ontwerp van de centrale voorzieningen is erop gericht dat toevallig of opzettelijk foutief gebruik van de uitslagprogrammatuur wordt voorkomen,
  - c. gebruik en toegang tot de centrale voorzieningen wordt bijgehouden zodat forensisch onderzoek naar mogelijke onregelmatigheden mogelijk is,
  - d. alle activiteiten die plaatsvinden binnen de centrale voorzieningen worden actief gemonitord door een onafhankelijke instantie,
  - e. de uitslagprogrammatuur is uitsluitend toegankelijk via de virtuele desktop omgeving waarbij gebruik gemaakt wordt van een daartoe door de Kiesraad aangewezen netwerk, en
  - f. de virtuele desktopomgeving is geschikt voor gebruik vanuit verschillende besturingssystemen, waaronder in ieder geval een open source besturingssysteem.
3. De centrale maatregelen, bedoeld in artikel Ea 2, derde lid, van de Kieswet, voldoen aan de volgende vereisten:
  - a. de authenticatie van gebruikers van de uitslagprogrammatuur vindt ten minste plaats middels tweefactorauthenticatie,
  - b. de autorisaties van de accounts worden actief beheerd, en
  - c. iedere gebruiker heeft uitsluitend toegang tot een afgeschermd segment in de uitslagprogrammatuur.

Artikel Ea 4 *(de inhoud en de totstandkoming van de aansluitvoorschriften en de gebruiksvoorschriften)*

1. De aansluitvoorschriften kunnen zien op:
  - a. de vereisten die worden gesteld aan de fysieke omgeving waarin de computers staan waarop de uitslagprogrammatuur wordt gebruikt,
  - b. de vereisten die worden gesteld aan het netwerk, waarmee de gebruiker toegang krijgt tot de centrale voorzieningen,
  - c. de vereisten die worden gesteld aan de computer en het besturingssysteem op de computer waarop gebruik wordt gemaakt van uitslagprogrammatuur, en
  - d. de aanmaak van accounts en het beheren van autorisaties.
2. De gebruiksvoorschriften kunnen zien op:
  - a. de authenticatie van gebruikers,
  - b. de invoer respectievelijk het inlezen van gegevens in de uitslagprogrammatuur,
  - c. het uitprinten van het proces-verbaal, en
  - d. de digitale overdracht van optelbestanden.
3. De aansluitvoorschriften en gebruiksvoorschriften worden uiterlijk op de dag van kandidaatstelling vastgesteld.

Artikel Ea 5 *(openbaarmaking)*

1. Uiterlijk op de dag van kandidaatstelling maakt de Kiesraad de volgende gegevens op een algemeen toegankelijke wijze elektronisch openbaar:
  - a. de uitkomsten van de toetsing, bedoeld in artikel Ea 5, eerste lid, van de Kieswet,
  - b. indien van toepassing, gegevens met betrekking tot ondergeschikte wijzigingen als bedoeld in artikel Ea 5, tweede lid, van de Kieswet,
  - c. de broncode en documentatie van de uitslagprogrammatuur die bij de eerstvolgende verkiezing wordt gebruikt,
  - d. de beschrijving van de centrale voorzieningen en maatregelen die bij de eerstvolgende verkiezing worden ingezet, en
  - e. instructies voor het vertalen van de broncode naar machinecode ten behoeve van onderzoek naar de werking van de uitslagprogrammatuur.

2. Indien na de dag van kandidaatstelling een toets als bedoeld in artikel Ea 5, derde lid, van de Kieswet is verricht, maakt de Kiesraad de uitkomsten daarvan binnen een week na oplevering van het toetsingsrapport en uiterlijk de dag voor de dag van stemming, op een algemeen toegankelijke wijze elektronisch openbaar.
3. Indien de Kiesraad testcases ontwikkelt ten behoeve van de toetsing, bedoeld in artikel Ea 5, eerste lid, van de Kieswet, maakt de Kiesraad deze testcases op elektronisch toegankelijke wijze openbaar bij openbaarmaking van het toetsingsrapport.

Artikel Ea 6 *(het ter beschikking stellen van de uitslagprogrammatuur aan de gebruiker)*

De Kiesraad stelt de uitslagprogrammatuur uiterlijk de eenentwintigste dag voor de dag van stemming ter beschikking voor gebruik.

Artikel Ea 7 *(model voor verklaring college B&W)*

1. De Kiesraad stelt uiterlijk op de dag van kandidaatstelling het model beschikbaar, bedoeld in artikel Ea 6, tweede lid, van de Kieswet.
2. Het college van burgemeester en wethouders voert het onderzoek, bedoeld in artikel Ea 6, tweede lid, van de Kieswet uit op uiterlijk de veertiende dag voor de dag van stemming.

Artikel Ea 8 *(inzet decentrale programmatuur)*

1. Indien na onderbreking van het gebruik van de uitslagprogrammatuur, het gebruik daarvan naar verwachting niet tijdig voor de vaststelling van de uitslag van de verkiezing kan worden hersteld, kan de Kiesraad decentrale uitslagprogrammatuur ter beschikking stellen.
2. Indien de Kiesraad aan één of meer gebruikers decentrale uitslagprogrammatuur ter beschikking stelt, zijn de artikelen van dit hoofdstuk voor zover die betrekking hebben op centrale voorzieningen en maatregelen niet van toepassing op de desbetreffende gebruiker of gebruikers.
3. Indien de Kiesraad decentrale uitslagprogrammatuur ter beschikking stelt gelden onverminderd artikel Ea 2, de volgende vereisten:
  - a. de uitslagprogrammatuur is geschikt voor gebruik vanuit verschillende besturingssystemen, waaronder in ieder geval een open source besturingssysteem,
  - b. de authenticiteit van gebruikersaccounts kan worden vastgesteld, en
  - c. de authenticiteit van de uitslagprogrammatuur kan worden vastgesteld.

Artikel Ea 9 *(publicatie meldingen door derden)*

1. Meldingen, als bedoeld in artikel Ea 9, derde lid, van de Kieswet, maakt de Kiesraad uiterlijk op de dag van vaststelling van de uitslag openbaar.
2. Bij de publicatie van meldingen worden geen persoonsgegevens vermeld.
3. Ingeval de Kiesraad meerdere meldingen van eenzelfde aard ontvangt, kan de Kiesraad deze meldingen als één melding publiceren.
4. Bij de publicatie van een melding licht de Kiesraad toe hoe de melding in behandeling is genomen.

B

Artikel P 1 vervalt.

ARTIKEL II

Dit besluit treedt in werking op het tijdstip waarop de Wet van pm tot wijziging van de Kieswet houdende vaststelling van regels over de programmatuur die bij verkiezingen wordt gebruikt ten behoeve van de vaststelling van de verkiezingsuitslag (Wet programmatuur verkiezingsuitslagen, Stb. PM) in werking treedt.

ARTIKEL III

Dit besluit wordt aangehaald als: Besluit programmatuur verkiezingsuitslagen.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

Gegeven

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

Hanke Bruins Slot